

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De zwarte doos en hoe het verder moet

Ligthart, S.; Groot, T. de

Citation

Ligthart, S., & Groot, T. de. (1990). De zwarte doos en hoe het verder moet. *Bestuurskundige Berichten*, 5(1), 23.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233327>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233327>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

HET EINDE DER GESCHIEDENIS?

Terwijl de Leidse universitaire gemeenschap zich druk maakt over de stropdas van Cees Bertels, wordt in de rest van de wereld gediscussieerd over het essay "The end of history" dat Francis Fukuyama in de zomer van 1989 in "The National Interest" publiceerde.

JOUKE DE VRIES

Fukuyama schrijft helder en heeft een duidelijke boodschap. Het economisch en politiek liberalisme heeft in de 20e eeuw gezegevierd waardoor het einde der geschiedenis is aangebroken. De 21e eeuw zal weinig politieke idealen meer kennen, het wordt een eeuw van grote saaiheid. Er zal alleen nog over auto's, magnetrons en hypotheek worden gepraat. De 21 eeuw wordt de eeuw van Ikea.

"The end of history will be a very sad time. The struggle for recognition, the willingness to risk one's life for a purely abstract goal, the world wide ideological struggle that called forth daring, courage, imagination, and idealism, will be replaced by economic calculation, the endless solving of technical problems, environmental concerns, and the satisfaction of sophisticated consumer demands."

Fukuyama schenkt in zijn essay aandacht aan twee opvattingen omtrent het verloop van de geschiedenis. De stroming van het idealisme, die zich baseert op Hegel, stelt dat ideeën de aanjaagmechanismen van de geschiedenis zijn. De tweede stroming - het historisch materialisme stelt in navolging van Marx dat economische tegenstellingen (de klassenstrijd) de motor is van de geschiedenis. Fukuyama zegt nu dat Hegel in 1806 (na de slag bij Jena) het einde der geschiedenis proclameerde. De principes van het politiek en economisch liberalisme waren destijds bereikt.

De 20e eeuw was volgens Fukuyama een eeuw van ideologische confrontatie. Het liberalisme werd geconfronteerd met het fascisme en marxisme. Beide stromingen zijn failliet waar-

door Fukuyama concludeert dat Hegel gelijk heeft gehad. Afwijkingen zijn mogelijk, maar de uitkomst is altijd weer het politiek en economisch liberalisme.

Fukuyama poneert hiermee een aardige stelling waarop echter het nodige valt af te dingen. In de eerste plaats concentreert Fukuyama zich teveel op economische tegenstellingen. Het is geheel de vraag of andere tegenstellingen - taal, religie, ras en noord/zuid - binnen het liberale raamwerk vallen op te lossen. In de tweede plaats zullen nieuwe ideologieën blijven ontstaan omdat elk politiek systeem nu eenmaal een elite kent. En elke elite heeft een ideologie nodig om de status quo te handhaven. In de derde plaats schetst Fukuyama extremen: liberalisme aan de ene kant en fascisme en marxisme aan de andere kant. Gemakshalve gaat Fukuyama voorbij aan de opvatting dat het fascisme ook wel wordt beschouwd als een reactie ten aanzien van het marxisme. Fukuyama heeft daardoor geen oog voor de tussenvormen die zijn ontstaan juist doordat het liberalisme met andere ideologieën werd geconfronteerd. Stel dat het einde van de geschiedenis is genaderd, dan kan Fukuyama niet volhouden dat het zegevierende liberalisme hetzelfde is als het liberalisme uit de tijd van Hegel. Er is een sterk geleide economie ontstaan die gekenmerkt wordt door een sterk ontwikkeld bureaucratisch apparaat.

Fukuyama is echter zelf ook niet zeker van zijn zaak.

"Even though I recognize its inevitability, I have the most ambivalent feelings for the civilization that has been created in Europe since 1945, with its north Atlantic and Asian offshoots. Perhaps this very prospect of centuries will serve to get history started once again."

DE ZWARTE DOOS EN HOE HET VERDER MOET

Naar aanleiding van de vele reacties, en dit is niet gelogen, op onze brief waarin wij verzoeken of jullie willen komen met vragen, problemen en of kritiek lijkt het ons juist jullie op de hoogte te houden over de vorderingen op democratisch gebied binnen de vakgroep bestuurskunde. Ook willen we je in dit artikel informatie verschaffen over de plaats van de vakgroep bestuurskunde binnen de universiteit, de opbouw van de vakgroep en de problemen die spelen binnen onze vakgroep.

VAKGROEPSBESTUUR

Buiten het feit dat de vakgroep bestuurskunde geketend zit aan de faculteit der Sociale Wetenschappen en deze weer gekluisterd zit aan de universiteit zijn er zaken waarover ze zelf mogen beslissen. In het vakgroepsbestuur kan men beslissen over het hoofdvak bestuurskunde, dit is echter slechts een van de onderdelen van de studierichting bestuurskunde die door verschillende vakgroepen wordt verzorgd. Dit verklaart dat er naast het vakgroepsbestuur een studierichtingscommissie bestuurskunde bestaat waar knelpunten besproken worden die niet alleen het hoofdvak bestuurskunde betreffen. Zij zorgen ervoor dat problemen bij die vakgroep terechtkomen die het desbetreffende vak verzorgt.

KRITIEK

Nu hadden ze op de vakgroep al een tijdje het idee dat er heel wat borrelde onder de studenten en dat het hier niet alleen drank betrof maar ook kritiek op het reilen en zeilen van bestuurskunde. Het dagelijks bestuur van de vakgroep bestuurskunde wilde daarom met de studenten-leden van het vakgroepsbestuur borrelen over deze kritiek. Hierbij kwamen de volgende problemen bovendrijven: gebrekkige informatievoorziening, inhoudelijke kritiek (overlap, geringe samenhang tussen -en onduidelijke afbakening van de bestuurskunde vakken t.o.v. andere disciplines), roosterproblemen en

slechte tentamenplanning. Dat de deuren die wij met de inhoudelijke kritiek intrapten reeds uit de hengsels lagen bleek toen er al vrij vergevorderde plannen waren ter herziening van het onderwijsprogramma. In het studiejaar '90/'91 zal een nieuw programma voor het DI ingevoerd worden. De plannen hiervoor worden nu uitgewerkt door de onderwijs-coördinatiecommissie. Ook aan de overige kritiek zal serieus aandacht geschonken worden.

OPENBAARHEID

Als jullie hierover meer willen weten, wijzen we erop dat vergaderingen openbaar zijn en dat notulen ter inzage liggen op het secretariaat. Over vergaderdata kun je altijd met ons of Loes Hazewinkel contact opnemen. Dit kun je ook doen wanneer er volgens jou nog andere problemen zijn die aan de orde gesteld moeten worden.

Wij hopen dat wij hiermee voorlopig voldoende informatie gegeven hebben. Wij zullen jullie op de hoogte houden van de stand van zaken binnen de vakgroep bestuurskunde. Stelletje ingekakte meelopers, roert u!

Namens de studentenleden van het vakgroepsbestuur,

Saskia Ligthart
Tjeerd de Groot